EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 31.10.2022
COM(2022) 568 final

ZPRÁVA KOMISE

EVROPSKÉMU PARLAMENTU

o činnosti a konzultacích koordinační skupiny proti mučení uvedené v článku 31 nařízení (EU) 2019/125 o obchodování s některým zbožím, které by mohlo být použito pro trest smrti, mučení nebo jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání

1. Úvod

Ustanovení čl. 31 odst. 4 nařízení (EU) 2019/125 ze dne 16. ledna 2019 (dále jen „nařízení“) o obchodování s některým zbožím, které by mohlo být použito pro trest smrti, mučení nebo jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání[1], ukládá Komisi povinnost předkládat Evropskému parlamentu výroční zprávu o činnosti, šetřeních a konzultacích koordinační skupiny proti mučení. Zpráva nesmí narušovat obchodní zájmy fyzických či právnických osob.

V této zprávě jsou uvedeny informace o činnosti koordinační skupiny proti mučení v roce 2021.

2. Regulační rámec

Cílem nařízení je zabránit jednak trestu smrti, jednak mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání v zemích mimo EU prostřednictvím omezení obchodu s některým zbožím. Nařízení rozlišuje mezi:

- zbožím, které je ze své podstaty protiprávní a nemělo by s ním být obchodováno vůbec (příloha II), a
- zbožím, které může mít oprávněná použití, jako jsou prostředky pro vymáhání práva (příloha III) a zboží pro terapeutické použití (příloha IV).

Obchod se zbožím uvedeným v přílohách III a IV podléhá určitým omezením. Nařízení zejména:

i. zakazuje dovoz zboží uvedeného v příloze II, které nemá jiné praktické využití než pro účely trestu smrti nebo mučení, do EU, jeho vývoz z EU a jeho tranzit přes EU. Zakazuje poskytování jakékoli technické pomoci v souvislosti s takovým zbožím, včetně školení o tom, jak je používat. Zakazuje rovněž reklamu na takové zboží v tištěných médiích, na internetu nebo v televizi či v rádiu, jakož i vystavování nebo nabízení k prodeji na výstavách nebo veletrzích;

ii. vyžaduje, aby bylo pro vývoz zboží uvedeného v příloze III, jež by mohlo být použito pro účely trestu smrti nebo mučení, ale které může mít také jiná oprávněná použití (např. vymáhání práva), vydáno předchozí povolení, a to případ od případu. Předchozí vývozní povolení je vyžadováno také pro poskytování technické pomoci nebo zprostředkovatelské služby v souvislosti s touto kategorií zboží. Příloha III nezahrnuje:
    a) palné zbraně, na něž se vztahuje nařízení (EU) č. 258/2012[2];
    b) zboží dvojího užití, na něž se vztahuje nařízení (EU) 2021/821[3], nebo

[1]Úř. věst. L 30, 31.1.2019, s. 1. Nařízení Rady (ES) č. 1236/2005 ze dne 27. června 2005 o obchodování s některým zbožím, které by mohlo být použito pro trest smrti, mučení nebo jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání (Úř. věst. L 200, 30.7.2005, s. 1), bylo několikrát pozměněno a následně kodifikováno jako nařízení (EU) 2019/125.

[2]Nařízení (EU) č. 258/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se provádí článek 10 protokolu Organizace spojených národů proti nedovolené výrobě střelných zbraní a jejich součástí, dílů a střeliva a obchodování s nimi, který doplňuje Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (protokol OSN o střelných zbraních), a stanoví vývozní povolení, opatření pro dovoz a tranzit palných zbraní, jejich součástí, dílů a střeliva (Úř. věst. L 94, 30.3.2012, s. 1).

c) zboží, na něž se vztahují podmínky stanovené ve společném postoji Rady 2008/944/SZBP[4], a

iii. reguluje obchodování s chemickými a farmaceutickými látkami (příloha IV), které by mohly být použity pro trest smrti (například injekční aplikací smrtelné dávky). Bylo zavedeno zvláštní povolení (všeobecné vývozní povolení EU) pro kontrolu vývozu těchto anestetických chemických látek a k zabránění jejich předání pro použití při popravách injekční aplikací smrtelné dávky, aniž byl omezen obchod s těmito látkami pro lékařské, veterinární či jiné legitimní účely.

3. Činnost koordinační skupiny proti mučení

Koordinační skupina proti mučení byla zřízena nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2134[5], aby posuzovala otázky týkající se uplatňování nařízení.

Koordinační skupina proti mučení slouží jako platforma, v jejímž rámci si odborníci z členských států a útvary Komise vyměňují informace o správních postupech a jednají o otázkách výkladu nařízení, technických problémech týkajících se zboží uvedeného na seznamech, vývoji souvisejícím s nařízením a jakýchkoli dalších otázkách, které mohou vyvstat. Komise rovněž konzultuje koordinační skupinu proti mučení při přípravě aktů v přenesené pravomoci v souladu s interinstitucionální dohodou ze dne 13. dubna 2016 o zdokonalení tvorby právních předpisů[6].

V roce 2021 se konala tři zasedání koordinační skupiny proti mučení, a to ve virtuálním formátu ve dnech 10. března, 10. června a 24. listopadu, a jejich účelem byla výměna informací o řadě otázek (shrnutých níže) týkajících se provádění nařízení.

3.1 Vývoj v souvislosti se základním aktem

Komise koordinační skupinu proti mučení informovala o přijaté zprávě, jež se týká využití přenesení pravomoci svěřené Komisi podle nařízení (EU) 2019/125[7]. V čl. 29 odst. 2 nařízení se stanoví, že přenesení pravomoci se automaticky prodlužuje o stejně dlouhá období, pokud Evropský parlament nebo Rada nevysloví proti tomuto prodloužení námitku nejpozději tři měsíce před koncem každého z těchto období. Ve zprávě se navrhuje prodloužit přenesení pravomoci přijímat akty v přenesené pravomoci o dalších pět let. Proti tomuto prodloužení nebyly vzneseny žádné námitky. Prodloužení bylo považováno za nezbytné mimo jiné k tomu, aby bylo možné reagovat v případech, kdy je vyvinuto nové zboží, nebo pokud jedna nebo více třetích zemí splní požadavky na použití všeobecného vývozního povolení Unie nebo poruší mezinárodní závazek zrušit trest smrti za všechny trestné činy nebo pokud dojde ke změně údajů týkajících se příslušných orgánů.

---

[3]Nařízení (EU) 2021/821 ze dne 20. května 2021, kterým se zavádí režim Unie pro kontrolu vývozu, zprostředkování, technické pomoci, tranzitu a přepravy zboží dvojího užití (přepracované znění) (Úř. věst. L 206, 11.6.2021, s. 1).

[4]Společný postoj Rady 2008/944/SZBP, kterým se stanoví společná pravidla pro kontrolu vývozu vojenských technologií a vojenského materiálu (Úř. věst. L 335, 13.12.2008, s. 99).

[5]Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2134 ze dne 23. listopadu 2016, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1236/2005 o obchodování s některým zbožím, které by mohlo být použito pro trest smrti, mučení nebo jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání (Úř. věst. L 338, 13.12.2016, s. 1).

[6]Úř. věst. L 123, 12.5.2016, s. 1.

[7] COM(2021) 75 final ze dne 22. února 2021.

V roce 2021 nebyly přijaty žádné akty v přenesené pravomoci pozměňující nařízení.

3.2 Obchodní informace: oznamování údajů

Komise představila aktuální stav týkající se výroční zprávy uvedené v čl. 26 odst. 3. Zejména byly předloženy údaje za rok 2020 od všech orgánů v členských státech, jakož i ze Spojeného království, které slouží Komisi jako podklad při přípravě její výroční zprávy pro Evropský parlament a Radu. Po přijetí uvedené zprávy Komise dále poskytla informace o obchodních údajích, které jsou v ní obsaženy[8].

V této souvislosti Komise upozornila koordinační skupinu proti mučení na skutečnost, že příslušné orgány mají povinnost informovat o vydání zamítnutí prostřednictvím elektronického systému pro zboží dvojího užití (DUeS).

3.3 Otázky provádění týkající se nařízení (EU) 2019/125

Komise uspořádala na žádost jednoho členského státu výměnu názorů ohledně používání vodních děl a obecněji používání dalšího zboží, které je určeno pro potlačování nepokojů donucovacími orgány nebo k jejich vlastní ochraně, k policejnímu dohledu nad shromážděními a demonstracemi, což vzbuzuje stále větší znepokojení. Koordinační skupina proti mučení problémy týkající se vodních děl uznala, neboť by mohlo dojít k odklonu od jejich použití k hašení požárů směrem ke zneužívání proti demonstrantům. V této souvislosti bylo konstatováno, že při posuzování potenciálních rizik v zemi vývozu je nutná zvýšená obezřetnost.

3.4 Aktualizace systému DUeS

Komise koordinační skupinu proti mučení informovala o svém rozhodnutí o přístupu Spojeného království k sítím, informačním systémům a databázím (na základě čl. 13 odst. 5 Protokolu o Irsku/Severním Irsku) a o jeho příloze, které přijala dne 16. října 2020[9]. Podle tohoto rozhodnutí je Spojenému království poskytnut částečný přístup (v režimu pro zápis a v režimu pro čtení) k systému DUeS. Tento přístup se považuje za nezbytný k tomu, aby Spojené království mohlo plnit své povinnosti podle Protokolu o Irsku/Severním Irsku. Komise proto informovala o nové funkci týkající se oznamování v systému DUeS, jejímž účelem je podpora správného provádění čl. 23 odst. 5 nařízení s cílem umožnit výměnu informací mezi Spojeným královstvím a Komisí a mezi Spojeným královstvím a jedním členským státem.

Komise dále skupinu proti mučení informovala o druhém faktoru ověřování, který byl pro uživatele DUeS zaveden od 3. prosince 2021, v souladu s bezpečnostní politikou Komise pro všechny informační systémy spravující citlivé informace.

3.5 Neformální skupina odborníků Komise

Komise skupinu proti mučení informovala o neformální skupině odborníků, kterou vytvořila v souladu se závěry své zprávy o přezkumu[10]. Tato neformální skupina sdružuje různé perspektivy (např. prosazování zájmů, vymáhání práva, výzkum a cla). Jeden členský stát

[8] COM(2021) 632 final ze dne 14. října 2021.
[9] C(2020) 7126 final ze dne 16. října 2020.
[10] COM(2020) 343 final ze dne 30. července 2020.

(Německo) do ní jmenoval svého zástupce. Neformální skupina zahrnuje rovněž zástupce Rady Evropy a Úřadu vysokého komisaře OSN pro lidská práva. Její funkce je výhradně poradní a doplňková k té, kterou poskytuje koordinační skupina proti mučení.

Ve své poradní roli poskytuje neformální skupina technickou podporu ohledně různých aspektů, jako je rozsah zakázaného nebo regulovaného zboží, s cílem posílit provádění nařízení. V tomto ohledu byla koordinační skupina proti mučení informována o výměně názorů o trendech a výzvách, pokud jde o zbraně a zařízení určené pro potlačování nepokojů nebo k vlastní ochraně v souvislosti s policejním dohledem nad shromážděními a demonstracemi. Některé zboží určené k potlačení nepokojů, na něž se v současné době nařízení nevztahuje (např. běžné slzné plyny), se často používá k usnadnění nebo provádění vnitřních represí. Bylo navrženo, aby byly na seznam kontrolovaného zboží v nařízení doplněny standardní obušky a gumové projektily. Další oblastí, o níž se mělo za to, že je vhodné ji prozkoumat, je používání akustických zařízení nebo oslňovacích laserových technologií k zvládnutí davu.

Neformální skupina přispěla ke zvýšení povědomí o nařízení i propojováním své činnosti s prací skupiny vládních odborníků OSN, čímž poskytla důležitou vazbu mezi nařízením a mezinárodním úsilím o podporu obchodu bez mučení (viz bod 3.6 níže).

3.6 Obchod bez mučení – regionální a mezinárodní vývoj

Koordinační skupina proti mučení sloužila jako platforma pro výměnu informací a zvyšování povědomí o regionálním a mezinárodním vývoji v oblasti obchodu bez mučení.

Komise informovala delegáty koordinační skupiny proti mučení o krocích, které následovaly po zprávě generálního tajemníka OSN nazvané „Obchod bez mučení: posouzení proveditelnosti, rozsahu a parametrů možných společných mezinárodních norem“[11], zejména o zřízení skupiny vládních odborníků OSN, která má pokračovat v práci na základě této zprávy.

Skupina vládních odborníků OSN byla po určitém zpoždění v souvislosti se jmenováními formálně ustavena v říjnu 2021, přičemž každou regionální skupinu OSN zde zastupují dva odborníci. Komise informovala koordinační skupinu proti mučení o konzultačním procesu OSN s členskými státy OSN, občanskou společností a externími odborníky, který by měl přispět k přípravě zprávy skupiny vládních odborníků OSN.

Některé členské státy EU se zúčastnily konzultačního procesu OSN se skupinou vládních odborníků OSN.

Zpráva skupiny vládních odborníků OSN, přijatá dne 30. května 2022, se zabývala těmito tématy: i) proveditelnost společných mezinárodních norem; ii) rozsah zboží, které má být zvažováno a iii) návrh parametrů pro řadu možností stanovení společných mezinárodních norem v této oblasti.

[11] Zpráva generálního tajemníka A/74/969 ze dne 28. července 2020.